

mapa kierunków rozwoju Biblioteki Kraków

kluczowe obszary

Kraków, 02.12.2016 r.

Plan prezentacji

- I. możliwe kierunki rozwoju bibliotek i trendy, które się do nich odnoszą,
- II. wypracowane propozycje działań na rzecz pozyskiwania nowych czytelników i odbiorców bibliotek,
- III. projekt standardu architektoniczno-funkcjonalnego dla filii w oparciu o moduły,
- IV. Aneks metodologiczny.

I. Możliwe kierunki rozwoju bibliotek i trendy, które się do nich odnoszą (ustalenia badawcze + rekomendacje)

Wybrane wyniki - użytkownicy

Na podstawie obserwacji pogłębionych można wskazać, że odbiorcy bibliotek to przede wszystkim sąsiedzi - mieszkańcy ich najbliższych okolic.

Należy wskazać na wyraźną dominację kobiet wśród zaobserwowanych użytkowników.

Wśród korzystających dominują osoby w średnim i w starszym wieku. W większości użytkownicy są dobrze i bardzo dobrze wykształceni.

Wybrane wyniki - inwentaryzacja

46 bibliotek z ogólnej liczby 57 nie spełnia w minimalnym stopniu kryterium dostępności dla osób o specjalnych potrzebach z powodu braku windy, braku odpowiedniej toalety lub ograniczeń ciągów komunikacyjnych.

Tylko 3 biblioteki spełniają to kryterium w stopniu bardzo dobrym. Jest to ocena wystawiona przez samych kierowników poszczególnych bibliotek.

17 z 57 bibliotek nie posiada dostępu do toalety dla użytkowników. W kolejnych 18 filiach stan bądź liczba toalet są niewystarczające.

Wybrane wyniki - praktyki korzystania

Zdaniem pracowników badanych filii oraz na podstawie badań możemy stwierdzić, że ponad 98% wizyt użytkowników korzysta z biblioteki wyłącznie dla wypożyczenia lub zwrotu książek. O wiele rzadziej użytkownicy bibliotek korzystają z komputera, szukają pomocy bibliograficznej, korzystają z prasy na miejscu lub podejmują wizyty związane z pracą lub uczeniem się (z własnym materiałem lub komputerem).

Wizyty w bibliotekach, jeśli nie są związane z wydarzeniem lub działaniami edukacyjnymi, są bardzo krótkotrwałe. Zazwyczaj przychodzą do filii pojedynczo, rzadziej z dziećmi lub , incydentalnie, w gronie rodziny lub znajomych.

Wybrane wyniki - nie użytkownicy

W badaniach oparliśmy się na **wstępnej konceptualizacji** grup odbiorców. Jako kluczowe dla segmentacji uznajemy dwie zmienne: zainteresowanie ofertą bibliotek i odległość zamieszkania od filii.

odległość/ użytkowanie	bliska odległość	daleka odległość
korzystający	korzystający sąsiedzi	korzystający mieszkańcy
niekorzystający	nie korzystający sąsiedzi	nie korzystający mieszkańcy

Segmentacja nie-użytkowników i grupy działań (propozycje po badaniach)

- **wpływowi nie użytkownicy** - osoby postronne, wyznaczające trendy w swoich środowiskach, pozyskanie tej grupy jest kluczowe w kontekście zmiany wizerunku bibliotek i zwiększenia ich popularności.
- **nie użytkownicy, którym biblioteka nie ma wiele do zaoferowania** - nie korzystają z usługi biblioteki, mogą zechcieć skorzystać z oferty w syt. gdy będą potrzebowali informacji lub rozrywki. tu m.in. „wielcy nieobecni” - tj. młodzież w wieku 14-18 lat,
- **nie użytkownicy z własnymi źródłami** - osoby kupujące książki drogą tradycyjną i elektroniczną lub pozyskujące literaturę drogą nielegalną; w przypadku tych nie-użytkowników kluczowy pozostaje dostęp do zasobów elektronicznych,
- **nie użytkownicy oczekujący nowych, nietradycyjnych usług** - biblioteki mogą wziąć udział w projektach przygotowywanych we współpracy z lub przez innych. Ważne, by określić jakie biblioteki i którzy pracownicy są gotowi silniej współpracować w ramach swoich społeczności

Uwagi i powody nie korzystania z bibliotek

- cele korzystania z biblioteki zmieniają się w ciągu życia (osoby starsze zainteresowane rozrywką, młodsze pozyskiwaniem informacji),
- nie-użytkownicy nie są koniecznie przeciwnikami bibliotek, mogą po prostu mieć inne sposoby zdobywania informacji, których potrzebują (McCarthy 1994);

wyniki/wnioski/rekomendacje - skrót

wyniki

krótkie, częste wizyty
(wypożyczenia
i zwroty)

bardzo różnorodni
klienci

wnioski

funkcja podstawowa to
wypożyczenia, nie ma
potrzeby zapewniać
całego spektrum
funkcji w każdej
bibliotece, liczy się
szybki i łatwy dostęp

miejsce o niskiej
intensywności spotkań

rekomendacje

konieczność zachowania/
rozbudowy sieci bibliotek
w oparciu o hasła dostępności
i bliskości, warto wypracować
standard minimum takiej
biblioteki pierwszego kontaktu

warto utrzymać ten charakter
bibliotek, ze względu na brak
alternatywnych miejsc o tak
zróżnicowanym charakterze
odbiorców,

wyniki

bardzo bliskie relacje
między bibliotekarzami
a użytkownikami,
niezależnie od
częstotliwości
użytkowania

wnioski

Bibliotekarze jako
kluczowy zasób
w podtrzymywaniu
biblioteki jako miejsca

rekomendacje

praca z bibliotekarzami jako
animatorami życia społecznego,
promowanie takiego,
otwartego na użytkownika stylu
pracy w oparciu
o kontakt, kluczowe dla
utrzymania roli biblioteki jako
miejsca

wyniki

słaba lokalizacja, mimo remontów i aranżacji wnętrza

wnioski

zredefiniowanie dostępności w kat. widoczności biblioteki w przestrzeni miasta

rekomendacje

lokalizowanie filii w miejscach, gdzie będą dostrzeżone przez mieszkańców/ nie będących jednocześnie użytkownikami/ przestrzeń wnętrza ma być atrakcyjna, ale powinna „zapraszać” użytkowników z zewnątrz (witryna, system oznakowania, etc.), stojaki rowerowe, miejsca postojowe dedykowane użytkownikom (read and ride - do 15 min.)

wyniki

krótki czas wizyt

zaobserwowanie
ciekawych rozwiązań
dla czytelników
korzystających
z e-booków

wnioski

pożądane byłoby
„przytrzymanie”
użytkowników w filii

podejmowane są
interesujące próby
rozwiązań
„hybrydowych”

rekomendacje

konieczne ingerencje w
przestrzeń i wyposażenie filii:
swobodna, wolna przestrzeń
pozwalająca na dłuższy kontakt
z książkami na regałach

rozwinięcie tego typu
projektów i pomysłów: z jednej
strony umożliwiających e-
czytelnictwo, z drugiej,
zachęcających do odwiedzin
bibliotek,

Zakres 1.
Włączanie
bibliotekarzy
i innych
interesariuszy

Zakres 2.
Zarządzanie
siecią
i funkcjami
Biblioteki
Kraków.

+

Zakres 3.
Biblioteka jako
miejsce

Zakres 4.
Zasoby i usługi

Zakres 1.
Włączanie
bibliotekarzy
i innych
interesariuszy

Zakres 2.
Zarządzanie
siecią
i funkcjami
Biblioteki
Kraków.

+

Zakres 3.
Biblioteka jako
miejsce

Zakres 4.
Zasoby i usługi

Zakres 1. Włączanie bibliotekarzy i innych interesariuszy

- **między-filialne zespoły zadaniowe** (praca metodą projektów łącząca bibliotekarzy z poszczególnych filii) - w tym zakresie warto również zwrócić uwagę na sieciowanie i integrowanie zespołów bibliotecznych (również w zakresie wymiany doświadczeń i budowania jednej, wspólnej marki i kultury organizacyjnej);
- **wewnętrzne granty, z perspektywą wieloletnią** (to przedsięwzięcie należy połączyć z przygotowaniem diagnozy społeczności oraz foresight'u zrealizowanego przez zespół biblioteki ze wsparciem eksperta, którą zespół przełożyłby na strategię);
- **mikrogranty na współpracę z zewnętrznymi podmiotami** (partycypacyjny charakter mikrograntów, łączenie filii w partnerstwa z podmiotami społecznymi i grupami nieformalnymi z sąsiedztwa);

- **specjalizacje poszczególnych bibliotek** (nowe formaty działalności - proces specjalizacji poprzedzony konsultacjami w społeczności) we współpracy z partnerami, dla których dana specjalizacja jest codzienną domeną pracy;
- wypracowanie rozwiązań służących temu, by **centralna biblioteka była miejscem użytecznym dla całej sieci**, a nie „zasysała” zasobów i energii z mniejszych węzłów sieci; rozbudowa centrum to zarówno szansa jak i zagrożenie spójności i zrównoważonego rozwoju całej sieci;
- **programy szkoleniowe dla bibliotekarzy** należy połączyć z wykorzystaniem zdobytych kompetencji w zespołach zadaniowych (szkolenia jako element projektów rozwojowych);

Rekomendacje

biblioteki
pierwszego
kontaktu

Poziom
pośredni

węzeł
centralny

Zakres 2. Zarządzanie siecią i funkcjami Biblioteki Kraków

- Należy opracować **schemat koordynacji i zarządzania Biblioteką Kraków** umożliwiający jednoczesny rozwój całościowego potencjału instytucji wraz z rozwojem całej sieci bibliotek (nowe filie, relokacje, generalne remonty). Możliwe rozwiązania:
- należy opracować **zestawienie standardów architektonicznych i przestrzennych, które posłużą do ewaluacji** (oceny) ich zachowania w obecnych bibliotekach oraz oceny ewentualnych nowych propozycji umiejscowienia bibliotek. Każda filia powinna zostać poddana temu badaniu, aby powstał dokument wskazujący na zakres prac związanych z osiągnięciem postulowanych standardów w Bibliotece Kraków*

* można w tym celu wykorzystać narzędzie zastosowane przez nasz zespół w ramach inwentaryzacji.

- **należy wstrzymać (czasowo) program przenosin bibliotek do lokali pozostających w zarządzie ZBK;** przy wyborze nowych lokalizacji, czy relokacji istniejących bibliotek dominować powinny potrzeby mieszkańców i jasne kryteria oraz standardy funkcjonalne, a nie wyłącznie możliwości lokalowe oferowane przez ZBK. Wiele dzielnic i obszarów miasta ma bardzo niewystarczające zasoby w zarządzie ZBK, co skutkować może powstawaniem nowych substandardowych bibliotek;
- **jak najszybciej stworzyć w ramach Biblioteki Kraków stanowisko/ dział pracy ds. lokali, służące aktywnemu poszukiwaniu optymalnych lokali na rynku (w tym poza zasobami komunalnymi) by zapewnić odpowiednie położenie, powierzchnie i warunki dla bibliotek,**

- należy opracować i najlepiej uchwalić mocą Rady Miasta Krakowa **Wieloletni Plan Inwestycyjny Biblioteki Kraków** precyzujący całokształt rozwoju sieci zgodnie z wyznaczonymi standardami, harmonogramem prac i budżetem;
- należy zidentyfikować ryzyka i opracować metody przeciwdziałania **związane z komunikacją wewnętrzną w nowej instytucji, w ramach której dyrektorowi będzie podlegało 56 kierowników bibliotek**. To dość skomplikowana struktura do zarządzania bieżącymi sprawami administracyjnymi i projektami rozwojowymi;

- należy przemyśleć **podział czasu pracy bibliotekarza** (a w szczególności kierownika filii), tak aby zakres zadań obejmował pracę z użytkownikami, udział w zespołach zadaniowych i projektowych. Bibliotekarz nie powinien łączyć pracy przy obsłudze użytkowników z innymi zadaniami dla jakości, efektywności i przyjemności wykonywanej pracy.

Zakres 1.
Włączanie
bibliotekarzy i
innych
interesariuszy

Zakres 2.
Zarządzanie
siecią
i funkcjami
Biblioteki
Kraków.

+

Zakres 3.
Biblioteka jako
miejsce

Zakres 4.
Zasoby i usługi

Rekomendacje

podstawowy zakres funkcji,
wypożyczenia, salon
prasowy, miejsce dla dzieci,
bliskość i dostępność

rozszerzony zakres funkcji
(kulturowe, edukacyjne,
społeczne) możliwość
organizacji spotkań,
uzupełnianie oferty
kulturalnej miasta

funkcje reprezentacyjne,
funkcje administracyjne
(łącznie lub rozdzielone)
magazyn składowy
koordynacja działań

biblioteki
pierwszego
kontaktu

Poziom
średni

węzeł
centralny

- należy przyjąć bardzo konkretny, jednolity dla całej Biblioteki Kraków, plan funkcji i programów jako szkielet dla projektowania działalności poszczególnych bibliotek (na trzech poziomach).
- Z karty tej poszczególne filie będą mogły czerpać inspiracje dla konkretnych sytuacji. Plan funkcji i programów powinien być połączony z propozycjami rozwiązań architektonicznych i przestrzennych. Więcej w podrozdziale „Matryca funkcji programowych bibliotek”.

- wybrane biblioteki mogą różnić się od siebie funkcjami i programem, ważna jest specjalizacja i kooperacja z uznanymi w danym temacie partnerami;
- strategicznym celem Biblioteki Kraków powinno być wydłużenie pobytów odbiorców w bibliotekach oraz inicjowanie aktywności grupowych.
- Należy sterować przemianami biblioteki tak, aby budować równowagę pomiędzy wypożyczaniem zbiorów a kreowaniem miejsca różnych aktywności społecznych, obywatelskich i kulturowych.

Zakres 1.
Włączanie
bibliotekarzy i
innych
interesariuszy

Zakres 2.
Zarządzanie
siecią
i funkcjami
Biblioteki
Kraków.

Zakres 3.
Biblioteka jako
miejsce

+

Zakres 4.
Zasoby i usługi

Zasoby i usługi

- konieczność aktualizowania i inwestowania w zbiory, tak by oferta bibliotek była atrakcyjna. konieczność zwiększenia nakładów na zakup nowości wydawniczych,
- stworzenia bibliotekarzom w filiach możliwości szybkiego i elastycznego reagowania na potrzeby czytelników,
- można rozważyć praktyki zapożyczone z podmiotów komercyjnych, np. sieciowych księgarni, które prezentują swoje nowości, mają listę „Top 10” wypożyczeń.

- Użytkownicy i nie-użytkownicy podkreślają konieczność uzupełnienia bibliotek o e-booki, audiobooki, etc. Wskazuje to na konieczność dostarczenia tych zasobów możliwie blisko każdego użytkownika/ potencjalnego użytkownika. Stąd rekomendowanym rozwiązaniem jest uzupełnianie tego typu zbiorów w bibliotekach, które określamy w raporcie mianem „bibliotek pierwszego kontaktu”.

- Kluczowym problemem pozostaje nie tylko jakość, ale i ilość zasobów oferowanych użytkownikom w ramach konkretnych filii. Jak wynika z przeprowadzonych badań oraz obserwacji i warsztatów projektowych prowadzonych z bibliotekarzami istotną sprawą pozostaje udział zbiorów w powierzchni biblioteki,
- Biblioteki muszą nie tylko dysponować zasobami, ale też właściwie je eksponować, tak, by zachęcać zwłaszcza nie-użytkowników do odwiedzin biblioteki.

Oznacza to istotną zmianę w organizacji zarządzania zasobami bibliotecznymi. Zarządzanie zbiorami powinno być prowadzone w oparciu o zorganizowanie dla Biblioteki Kraków:

- magazynu składowego,
- kurierów dostarczających książki do wskazanych filii codziennie, zgodnie z zamówieniem,
- Usługę tą należy połączyć z usługą powiadomienia sms'owego o tym, że książka dotarła na miejsce i użytkownik może odebrać ją w **wybranej** filii.

W ramach dysponowania zasobami bibliotecznymi (tradycyjnymi i cyfrowymi) możemy więc mówić o kilku ważnych usługach „hybrydowych” związanych z dysponowaniem zbiorami, które łączą funkcję tradycyjnej biblioteki jako miejsca z nowoczesnymi, choć nie w pełni zautomatyzowanymi funkcjami:

- wypożyczanie e-booków, czytników e-booków,
- informacje sms/mailowe (aplikacja) o możliwości śledzenia zamówienia i miejscu odbioru (przy konieczności fizycznej obecności),
- interaktywny moduł „zapytaj bibliotekarza” (krakowczyta.pl)

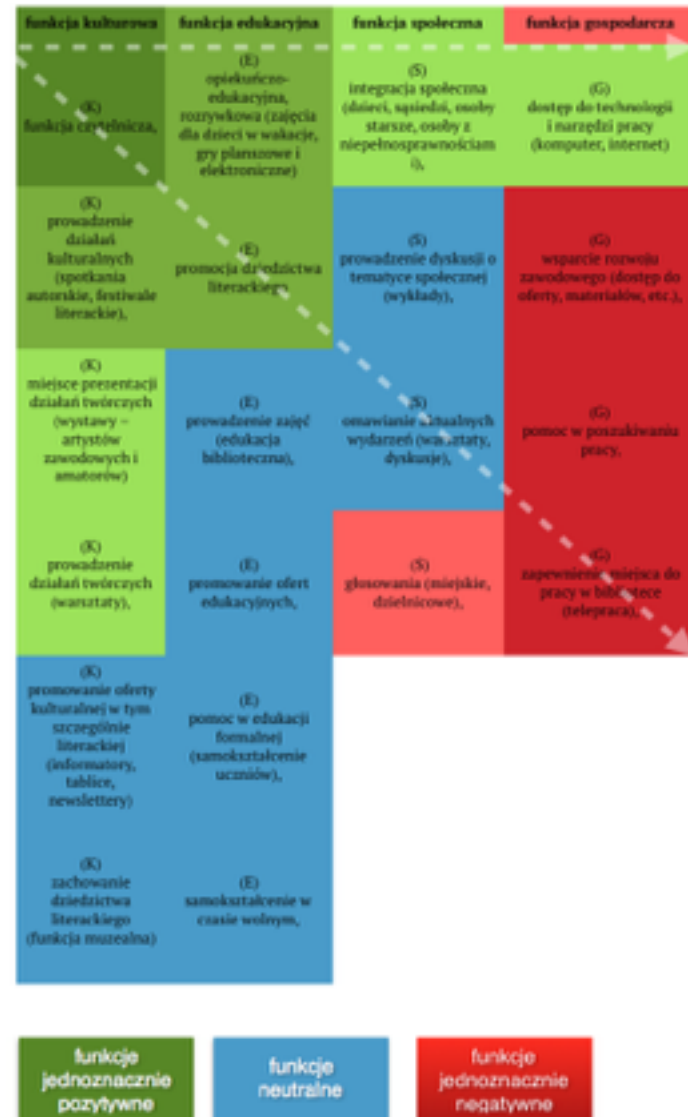
II. Wypracowane propozycje działań na rzecz pozyskiwania nowych czytelników i odbiorców bibliotek;

Podejście

Jeśli myśleć o rozwoju funkcji i usług dostępnych w bibliotekach podejście analityczne, oparte o podejście o charakterze jakościowym odwzorowujące wieloznaczne cechy biblioteki jako specyficznej przestrzeni publicznej może być bardziej inspirujące niż statystyczne podejście akcentujące kategorie dające się bardzo zoperacjonalizować wokół cech takich jak wiek, wykształcenie, dochody, postawy światopoglądowe, zestandaryzowane typologie uczestnictwa w kulturze czy kwestie kapitału społecznego czy kulturowego.

Potencjalne funkcje

- prymat funkcji kulturowej, z wypożyczaniem,
- funkcje „okołoksiążkowe” jako podstawa w przygotowywaniu funkcji edukacyjnej i społecznej,
- neutralność bibliotek jako wyzwanie (kwestie budżetów i spotkań dzielnicowych),
- IT i szkolenia z tego zakresu

Aktualizacja zbiorów i kontakt z bibliotekarzem

Badani użytkownicy, w ramach analiz funkcji obecnych i potencjalnych wskazywali na zasadniczą rolę biblioteki podkreślając konieczność aktualizowania i inwestowania w zbiory, tak by oferta bibliotek była atrakcyjna.

Oznacza to konieczność zwiększenia nakładów na zakup nowości wydawniczych i stworzenia bibliotekarzom w filiach możliwości szybkiego i elastycznego reagowania na potrzeby czytelników,

Rozszerzanie zasobów

Użytkownicy i nie-użytkownicy podkreślają konieczność uzupełnienia bibliotek o e-booki, audiobooki, etc. Wskazuje to na konieczność dostarczenia tych zasobów możliwie blisko każdego użytkownika/ potencjalnego użytkownika. Stąd rekomendowanym rozwiązaniem jest uzupełnianie tego typu zbiorów w bibliotekach, które określamy w raporcie mianem „bibliotek pierwszego kontaktu”, a nie deponowanie zbiorów wyłącznie w bibliotekach wyższego rzędu, lub węźle centralnym Biblioteki Kraków.

Usługi hybrydowe /czytelnictwo cyfrowe

wypożyczenia e-booków, zaobserwowane już rozwiązania związane ze współpracą krakowskich bibliotek i legimi są dobrym przykładem usługi hybrydowej, tj. udostępniania zasobów cyfrowych, które wymaga jednak pojawienia się w tradycyjnej przestrzeni biblioteczej. Usługi oferowane przez Bibliotekę Kraków powinny zmierzać w tym kierunku i być rozszerzone np. o wypożyczanie sprzętu - czytników książek elektronicznych, jako narzędzi służących lekturze: takie rozwiązanie może być atrakcyjne dla nieużytkowników, ale i obecnych użytkowników, w tym seniorów, którzy po odpowiednim przeszkoleniu, mogliby być włączani do cyfrowego czytelnictwa. Rozwiązanie to wpisuje się w istotny trend kultury dzielenia i może być ważne także dla młodych czytelników/nie-czytelników;

Usługi hybrydowe /zamawianie i odbiór

zamawianie i odbiór książek powinien być realizowany w przestrzeni biblioteki (nie on-line), ale już o jej sprowadzeniu do wybranej przez użytkownika lokalizacji powinien dowiadywać się on drogą elektroniczną, bądź sms'ową, na zasadzie usług paczkomatowych. Takie zorganizowanie usług wypożyczenia/zwrotów co znaczenie podnosi komfort użytkowników, nie zmniejszając przy tym przywiązania do fizycznej przestrzeni biblioteki, albo konkretnej filii. Wybór należy do użytkowników, którzy przemierzają się między domem a pracą, a wstępując do wybranej (dogodnie dla siebie ulokowanej) filii czynią z niej „miejsce trzecie”. System powinien pozwalać na realizowanie usług „door to door” w przypadku użytkowników niemobilnych, osób o szczególnych potrzebach;

Usługi hybrydowe / „zapytaj bibliotekarza”

zwracając uwagę na rolę bibliotekarzy jako „kontekstowych wyszukiwarek google” (o czym piszemy w dalszej części raportu) warto rozważyć uzupełnienie strony krakowczyta.pl o interaktywny moduł „zapytaj bibliotekarza” (dyżury on-line konkretnych pracowników, z kamerami, etc) Traktujemy to jako ważne narzędzie elektroniczne. Tego typu rozwiązanie nie koncentruje się na nowościach typu drukarki 3D , ale przy użyciu technologii ICT odnosi się do wyjątkowego zasobu biblioteki: tj. wykwalifikowanych brokerów informacji jakimi są niewątpliwie bibliotekarze.

Inne działania

- **oferowanie spektrum działań, które mają potencjał przyciągania różnych grup**, zamiast koncentrowania się na jednej, konkretnej kategorii nie użytkowników,
- prowadzenie działań strategicznych w oparciu o **programy rozwoju czytelnictwa**, zwłaszcza w grupach o niskich umiejętnościach czytelniczych,
- przyciąganie nie-użytkowników poprzez **wydarzenia kulturalne niekoniecznie związane z bezpośrednio z czytaniem**, oraz organizowanie miejsc do pracy wspólnej (młodzież),
- dodatkowo, biblioteki dzielnicowe, jeśli spełnią wskazywane standardy, mogą **oferować swoje przestrzenie (sale konferencyjne) na potrzeby społeczności** i w ten sposób przyciągać nie-użytkowników, którzy następnie mogą zmienić status na użytkowników;

III. Projekt standardu architektoniczno-funkcjonalnego dla filii w oparciu o moduły

Warunki wstępne

- **warunek dogodnego położenia** – biblioteki powinny funkcjonować w lokalach/budynkach położonych centralnie w stosunku do obsługiwanej grupy użytkowników, przy głównych ciągach pieszych i handlowych, w pobliżu węzłów komunikacji publicznej, w lokalach zapewniających łatwy dostęp wszystkim użytkownikom (w tym osobom z niepełnosprawnością, starszym i dzieciom);
- **warunek zaznaczenia obecności w przestrzeni miasta** – obecność biblioteki w przestrzeni miasta powinna być zaznaczona na elewacji szyldem/logo, będącym elementem spójnego systemu identyfikacji wizualnej Biblioteki Kraków oraz objęciem wszystkich filii miejskim systemem informacji, kierującym do ważnych obiektów publicznych; preferowane są lokale wyposażone w dużą witrynę zwróconą w stronę przestrzeni publicznej

Projekt funkcjonalnej biblioteki - kryteria

- **nieprzeładowania wnętrza** – biblioteki powinny unikać przeładowania wnętrza zbiorami, poprzez: -weryfikację wielkości zbiorów w każdej filii w relacji do potrzeb i możliwości (wielkości) lokalu, stworzenie centralnego magazynu zwartego;
- **spędzanie czasu w bibliotece** – standard lokali powinien umożliwiać pozostawanie w bibliotece przez dłuższy czas, poprzez wyposażenie m.in. w: szatnię (lub wieszak), toaletę dostępną dla użytkowników (w tym dla osób z niepełnosprawnościami i małych dzieci), dostęp do napojów (barek kawowy), wystarczającą liczbę siedzisk i miejsc do pracy różnego typu, etc.

- **integralność przestrzeni** – przestrzeń biblioteki powinna mieć charakter wielofunkcyjny/ wieloużytkowy, elastyczny i integrujący: zróżnicowane funkcje biblioteki powinny być zaaranżowane w formie stref/modułów położonych w jednoprzestrzennym wnętrzu lokalu/budynku biblioteki, i
- **atrakcyjność przestrzeni** – biblioteki powinny działać w zachęcających do pracy i twórczych poszukiwań funkcjonalnych, zróżnicowanych, interaktywnych, atrakcyjnych i komfortowych wnętrzach, które będą świadczyć o profesjonalizmie instytucji biblioteki;

- **angażowanie użytkowników** – przestrzeń biblioteki (w powiązaniu z oferowanymi usługami) powinna angażować użytkowników do fizycznej obecności w bibliotece i do ponownych odwiedzin, np. poprzez wystawy, przestrzeń ekspresji (zwłaszcza dzieci i młodzież), możliwość dostosowywania umeblowania (np. poprzez grupowanie siedzisk, obrotowe fotele itd.)
- **priorytet przestrzeni użytkowników** – urządzenie przestrzeni biblioteki powinno odzwierciedlać wzrost znaczenia biblioteki jako miejsca trzeciego, w którym stali i okazjonalni użytkownicy odbywać mogą formalnie i nieformalne spotkania w przestrzeni pozbawionej atrybutów odświętności;

IV. aneks metodologiczny (cele, przebieg oraz podstawy teoretyczne badań)

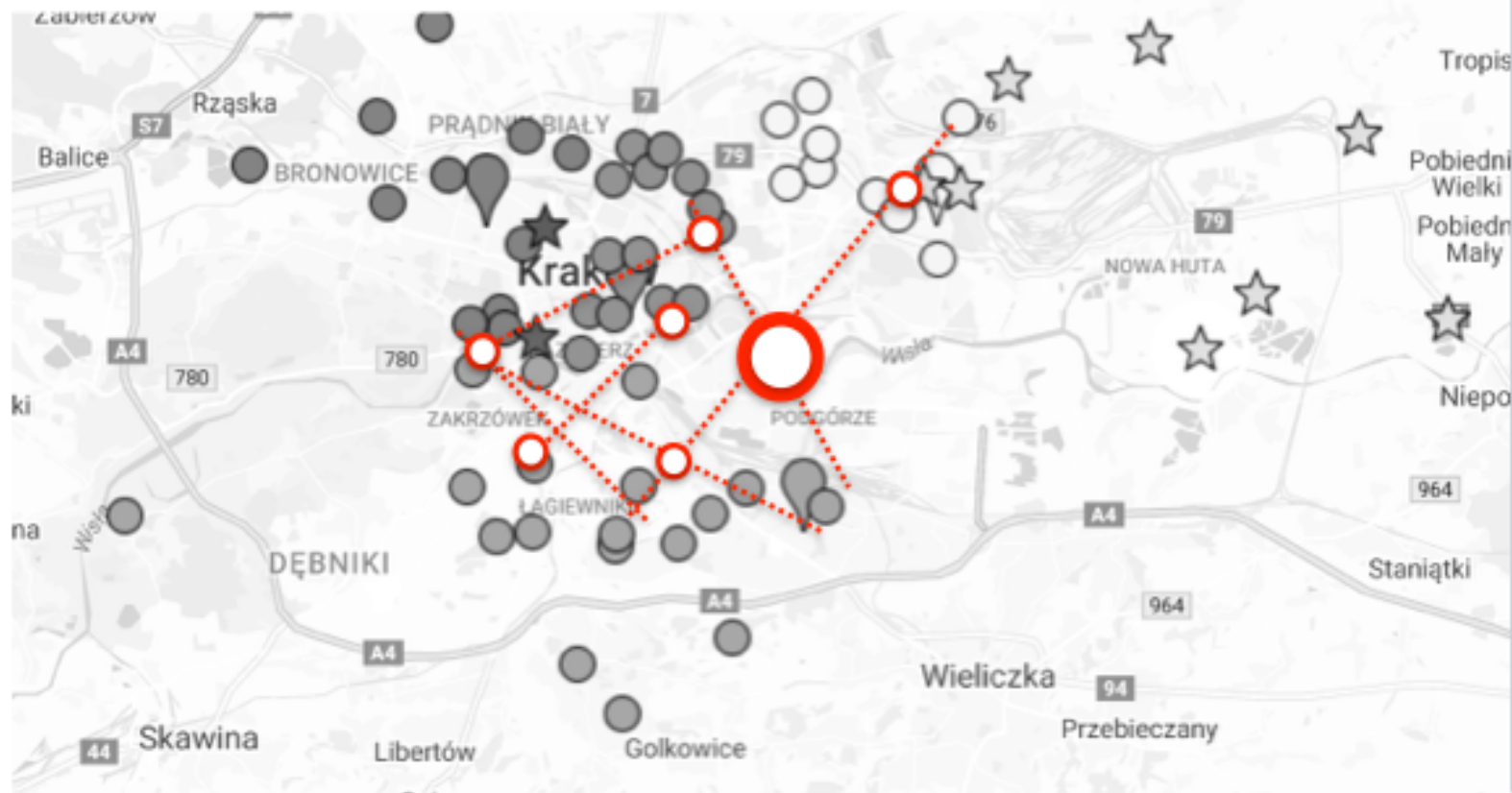
Cele badań

- inwentaryzacja i opracowanie typologii filii bibliotek miejskich w Krakowie,
- diagnoza i analiza funkcjonowania sieci bibliotek miejskich w przestrzeni fizycznej i społecznej Krakowa w kontekście potrzeb aktualnych i potencjalnych odbiorców oraz ocena poziomu zaspokojenia potrzeb dotychczasowych użytkowników bibliotek,
- realizacja konsultacji w gronie interesariuszy bibliotek miejskich w Krakowie,
- analiza przyczyn absencji czytelniczej w Krakowie oraz określenie profilu potencjalnych użytkowników bibliotek, wyznaczenie kierunku działań wobec osób nieczytających (segmentacja takich grup),
- określenie głównych kierunków rozwoju Biblioteki Kraków w kontekście potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem promocji czytelnictwa oraz wykorzystania nowych technologii (z uwzględnieniem Składu Solnego jako nowej inwestycji i centrum Biblioteki Kraków);

Przebieg badań

Faza 2. Analizy pogłębione (mapa potencjalnych lokalizacji)

Rys. 2. Mapa potencjalnych lokalizacji

Faza 3. Badania uczestniczące (ewaluacja)

Faza 3. Badania uczestniczące

2 warsztaty dla Bibliotekarzy

- moduły funkcjonalne,
- moduły przestrzenne;
-

3 warsztaty eksperckie

- weryfikacja ustaleń,
- dyskusja nad założeniami,
- redefiniowanie problematki;

FORUM PRZYSZŁOŚCI DZIELNIC

- szersze konsultacje wyników badań;

ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE

- koncepcja miejsca trzeciego,
- koncepcja miejsca (w różnych znaczeniach),
- koncepcja miejsca o niskiej intensywności kontaktów;

Biblioteka jako „miejsce”

1. Biblioteka jako przestrzeń publiczna o niskim progu dostępu (niwelująca różnice społeczne), a więc miejsce interakcji różnorodnych osób;
2. jako meta-miejsce spotkań, to znaczy miejsce, w którym można znaleźć informacje dot. innych inicjatyw, spotkań; miejsce kierujące do innych miejsc spotkań w społeczności;
3. jako przestrzeń publiczna *per se*, w której można prezentować i dyskutować idee polityczne i kulturowe (brać udział w spotkaniach z autorami i politykami, wyszukiwanie informacji dot. kwestii społecznych);
4. jako „miejsce trzecie” - przestrzeń między mieszkaniem a pracą, gdzie można podejmować wspólne działania z przyjaciółmi czy kolegami/koleżankami z pracy;
5. przestrzeń wirtualnych spotkań, za pośrednictwem sieci www.

Intensywność spotkań

konieczne jest rozróżnienie między miejscami spotkań o wysokiej i niskiej intensywności (Gehl 2010, Audunson 2005):

- ROZBUDOWANIE INTERAKCJI,
- POTRZYMANIE NAWIĄZANYCH KONTAKTÓW,
- ŹRÓDŁO INFORMACJI O ŻYCIU SPOŁECZNYM W ZEWNĘTRZNYM ŚWIECIE,
- ŹRÓDŁO INSPIRACJI;

WYSOKA
INTENSYWNOSC

BLISKIE
PRZYJAŹNIE

PRZYJACIELE

ZNAJOMI

PRZYPADKOWE
KONTAKTY

NISKA
INTENSYWNOSC

Funkcje bibliotek

**funkcja
kulturowa**

**funkcja
społeczna**

**funkcja
edukacyjna**

**funkcja
gospodarcza**

Funkcja afektywna

(emocje i uczucia towarzyszące korzystaniu)